

INCLUSION CONTROL OPENNESS
IN-OUT TOP-BOTTOM OPEN-CLOSED
→ significance competence loveability
ignored humiliated rejected

Element B

ett instrument för självskattning

Lär känna dig själv i relation till andra i dimensionerna tillhöra-kontroll-öppenhet. Element B är utvecklat av Will Schutz, psykologen som skapade FIRO-teorin och The Human Element®.

Inledning

Du har naturligtvis en föreställning om hur du fungerar tillsammans med andra människor, och hur andra människor uppfattar dig. Om du är som de flesta andra funderar du över det ibland. Kanske skulle du vilja veta mera om det? Kanske vill du göra förändringar?

Element B är ett instrument för självskattning, som kan ge dig ökad insikt om dig själv. I instrumentet tar du ställning till påståenden om ditt beteende mot andra och andras beteenden gentemot dig, som du ser det.

Du kan gå igenom Element B på ca en kvart och du kan räkna ut dina värden på kortare tid än så. Hur lång tid du sedan använder för att förstå dina värden och ta ställning till vad de betyder för dig och – kanske viktigast – vad du kan behöva göra med anledning av de insikter du fått, är en helt annan sak! Att förstå dina siffror och besluta vad du vill göra underlättas erfarenhetsmässigt om du gör det i interaktion med andra människor – t.ex. vid ett handledt seminarium kring Element B.

Teorin

Element B bygger på FIRO-teorin. Den säger att mänskliga relationer kan ses i tre dimensioner av beteende:

Tillhöra Kontroll Öppenhet

Tillhöra handlar om rätt mängd kontakt med andra. Att vara INNE (hög tillhöra) eller UTE (låg tillhöra).

Kontroll handlar om rätt mängd inflytande – eller kontroll – över andra människor. Att vara HÖGST UPP (hög kontroll) eller LÄNGST NER (låg kontroll).

Öppenhet handlar om djupet i interaktionen, hur nära man är varandra. Att vara ÖPPEN (hög öppenhet) eller SLUTEN (låg öppenhet).

Det finns varken bra eller dåliga beteenden i det som beskrivits. Det kan dock vara bra att vara medveten om vad jag föredrar.

Till de tre dimensionerna av beteende finns det tre parallella dimensioner av känslor:

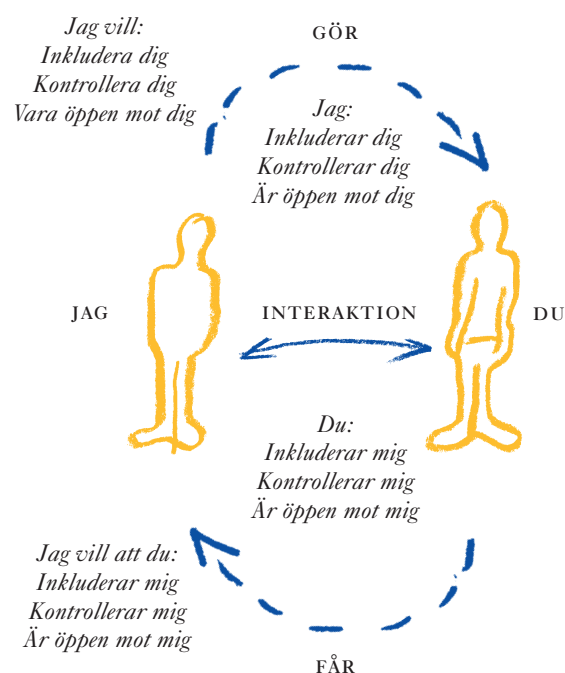
Betydelsefull Kompetent Omtyckt

Will Schutz menade att de tre dimensionerna behövs för att förklara relationer människor emellan.

I alla tre dimensionerna kan man särskilja

- det man gör mot andra;
det man *faktiskt gör* och det man *vill göra*
- det man får från andra;
det man *faktiskt får* och det man *vill få*

Skillnaden mellan det som faktiskt sker och det man vill skall ske har betydelse.

Bakgrund

Element B är utvecklat ur ett av världens mest spridda instrument för självskattning, FIRO-B. Upphovsmannen för båda är psykologen Will Schutz, Ph D. FIRO-B var det första praktiska resultatet av hans forskning redan på 1950-talet, som ledde fram till FIRO-teorin.

Instrumentet fick stort genomslag internationellt. FIRO-teorin utvecklades också till en mera sammanhållen teori för gruppers utveckling och mognad. Den är väl känd i hela världen och särskilt i Sverige, där den mest spridda ledarskapskursen, UGL, är uppbyggd kring denna teori.

Element B är den vidareutveckling av mätinstrumentet Will Schutz gjorde på 1980-talet när han hade insett dels att FIRO-B innehöll vissa brister och dels ansåg att många av de som handledde användningen av instrumentet runt om i världen gjorde det på ett sätt som han fann vara tveksamt.

Element B står alltså på en mycket god grund av både mångårig forskning och omfattande praktisk tillämpning.

Sammanhang

B i Element B står för beteende. Element B kan utmärkt väl användas fristående. Instrumentet ingår emellertid också i en pedagogiskt uppbyggd modell rörande människors förhållningssätt och samspel på nivåerna individ, grupp och organisation. Modellen kallas The Human Element. I den finns också flera andra instrument och verktyg.

The Human Element behandlar grundläggande mänskliga frågor. Sanning och egna val är några viktiga begrepp. För Will Schutz var dessa begrepp mycket centrala och angelägna: "sanningen är den stora förenklaren" sade han "och du gör hela tiden val – även när du är omedveten om det". Ett tredje helt grundläggande begrepp är självinsikt, som nyckeln till ökad självaktning och stärkt självkänsla.

I The Human Element behandlas utöver beteende också känslor, Element F, liksom beteende och känslor inför mig själv, Element S. Andra delar är gruppsamarbete och beslutsfattande.

I vilka sammanhang används Element B?

De tillfällen där man gör sin självskattning kan vara öppna seminarier med deltagare som anmäler sig individuellt. Det kan också vara tillfällen

som arrangeras som ett led i någon utbildning eller förändringsprocess med ett styrt deltagande. Den kännedom om sig själv och sitt förhållande till andra människor man kan få via Element B är även till nytta privat- såväl som i yrkeslivet. Särskilt värdefullt kan det vara i samband med team building, ledarträning, kompetensutveckling och annan personlig utveckling. Konsulter, handledare, arbetsledare och lärare m.fl. har stor nytta av den självkännedom de kan få genom Element B. De kan också använda Element B i sitt arbete med klienterna, arbetslaget eller eleverna.

Hur går det till?

En utbildad handledare leder en serie övningar (visualiseringar, icke-verbala övningar, ge och ta emot feedback, gruppövningar, korta teoriavsnitt, reflektion och diskussion) som skapar förståelse för filosofin bakom instrumentet. Handledaren förklarar sedan instrumentet och hur det skall användas. Deltagarna fyller så i sina svar och räknar ut sina siffror.

I en process, som handledaren föreslår med ledning av sammanhanget, gäller det sedan för var och en att förstå sina siffror och söka ta ställning till vad de betyder samt överväga vad man själv kan behöva göra med anledning av de insikter man fått. Detta kan göras på många sätt.

Vill du själv leda seminarier där Element B används?

Det kan du göra om du skaffar dig certifiering som handledare av Element B.

För certifiering krävs att du går igenom ett särskilt handledarseminarium på två dagar, där du lär dig att hantera och tolka Element B.

Därutöver krävs att du har god erfarenhet av att arbeta med utveckling av ledare och medarbetare. Vart vänder du dig om du är intresserad?

Närmare information och referenser kan fås genom Leif Cervin, The Human Element Sweden, tel 070-491 76 51. Du kan också besöka oss på vår hemsida, www.thesweden.se

Will Schutz

Den amerikanske psykologen, Ph.D. Will Schutz, (1925-2002) var den som utvecklade FIRO-teorin och senare fördjupade den i The Human Element® – THE.

Will Schutz ägnade sitt liv åt att forska och undervisa om samspelet mellan människor. Han är mest känd hos oss för den teori han utarbetade som helt ung på 50-talet – FIRO – och för den pedagogiska modell som han krönte sitt livsverk med på 90-talet – “The Human Element”.

Kärnan i hans budskap var vikten av självkännedom – hur vi ser på och känner inför oss själva utgör grunden för vårt samspel med andra människor. Han framhöll också betydelsen av det egna valet – att vi inser att vi hela tiden gör val, såväl omedvetna som medvetna, och betydelsen av att vi är sanna och öppna, mot oss själva och andra.

Han var också övertygad om att den organisation som förmår sina medarbetare att öka sin självinsikt – och därigenom också sin självkänsla – kommer att se att kreativiteten och effektiviteten ökar.

Början - FIRO

Under slutet av andra världskriget, tjänstgjorde Will i den amerikanska flottan.

1951 återinkallades han till Naval Research Laboratory i Washington DC för att, trots sin ungdom, leda studier av människors beteende i grupper. Flottan hade funnit, vilket får sägas vara mycket framsynt för tiden, att man hade ett sådant behov.

Dessa studier blev grunden för utvecklingen av dels en teori om människors beteende mot varandra, FIRO (Fundamental Interpersonal Relations Orientation) dels ett instrument kallat FIRO-B, med vars hjälp man kunde systematisera, studera och förstå individers beteende i relation till andra. Will identifierade i sitt arbete tre grundläggande behov hos alla - tre dimensioner – som han kallade:

Tillhöra Kontroll Öppenhet

Instrumentet fick stort genomslag internationellt.

FIRO-B utvecklades också till en teori för grupper utveckling och mognad. Den är väl känd i hela världen och särskilt i Sverige. Den mest spridda ledarskapskursen i Sverige, UGL, är uppbyggd kring denna teori.

Will dokumenterade FIRO 1958 i sin första bok FIRO: A Three-Dimensional Theory of Interpersonal Behaviour.

Höjdpunkten - The Human Element (THE)

Under ett liv, som växlade mellan beteendevetenskaplig forskning, akademisk undervisning, studier av mänskligt beteende vid bl.a. Esalen Institute i Kalifornien samt seminarier och konsultinsatser hos en lång rad klienter, många av dem stora välkända företag och institutioner, utvecklade Will sin ursprungliga FIRO-teori till vad han nu kom att kalla The Human Element.

För Will Schutz var The Human Element ett sätt att sammanfatta en livsfilosofi. Helt kort:

Sanning; Sanning är den stora förenklaren.

Egna val; Jag väljer mitt eget liv eller så väljer jag att inte veta att jag har ett val.

Enkelhet; De mest grundläggande lösningarna är enkla. Ju enklare desto bättre.

Gränslöshet; Människans inneboende möjligheter har inga begränsningar utom hennes tro på sig själv.

Helhetssyn/holism; Alla sidor av en individ hänger samman.

Fullföljande; Effektivitet och glädje ökar när man fullföljer, eller avslutar, det som är oavslutat.

Självaktning; Allt beteende har rötter i vår självaktning.

Han behandlar allt detta i sin sista bok 1994: *The Human Element. Productivity, Self-Esteem and the Bottom Line*. Den kom i svensk översättning 1997 med titeln *Den goda organisationen*, Bokförlaget Natur och Kultur.

THE
Human Element
SWEDEN

Chapmansgatan 3, 112 36 Stockholm, Sweden
leif.cervin@thesweden.se 08-651 03 96, 070-491 76 51
www.thesweden.se